

Mūsų Pačių Kurybos Raštai, Pabraižos, Eilėraščiai ir Kritika

Mūsų Kalba ir Jų Kalba

Rašo TAS PATS.

Mes — Amerikos lietuviai.
Jie — bendriniai lietuviai.
Mes tebekalbame lietuviškai.
O jie — ?
(na, kaip tą pasakyti?)
Jie labai aiškiai mus supranta, kiekvieną mūsų žodį, kiekvieną išsitarimą, kiekviena sakini.

pasidareję ir "darnūs" ir "taurus" ir "kuklus." Tie žodžiai taip visur įsipainiojo ir nusivazojo, kad iš jų dabar išeina nei velnias nei gegutė.

Tiek to būtų su jų naujais žodžiais. Kai kuriais ir mes galim pasinaudoti. Štai jau sakome "ivykiai", "jmonės".

Bet mes jokių būdu nenorim išsidažyti savo senųjų gerų žodžių. Prie "ivykių" mes vis turėsime ir "atsitikimus", o prie "jmonių" — "įtaisus" ir "padargus". Įsikąsti kokį vieną naują žodį yra liga. Mes tų žodžių taip nedaug teturim, — argi juos dar mažintume? Mums brangūs visi geri žodžiai.

Tie blusinėtojai iš gimosios kalbos veikiausiai nei kiek nepadėjo naujiems žodžiams atsirasti ir prigyti. Kas gi kada tokiame dalyku yra padėjęs su pagaliais rankose? O aš tuos pagalius aiškiai pajaučiau ant savo galvos kad ir sapne.

Nusiminę, kad jiems gerų senų žodžių pagaliais išmušti ne labai sekasi, blusinėtojai užsisėdo ant žodžių "vartosenos" (štai jums naujas žodis, tik nepradėkit pagal to sakyti "kalbėsena", "dai-nuoseną", "kvatosena", "pasiimeliuose-na" ir tt.).

Na, ir tojų žodžių "vartosenoj" — ak, ko jie nepridarė! Čia ta mūsų skaitis kaimietė — gimtoji kalba — turėjo virsti tikra bezdžionaite, bendrininkų ant virvutės šokdinama.

Bendrininkai—blusinėtojai. Jų visa kalbos pažintis, visos jų kalbinės teorijos, visi imami iš svetur pavyzdžiai yra labai specialės atrankos dalykai. Viskas pas juos veda prie blusinėjimo ir tuo pasibaigia.

Jiems kada tai kas tai aušin pašnibždėjo, kad visi būvardžiai ir būvardinio pobūdžio daiktavardžiai genitivuose reikia visuomet pasakyti ar parašyti pirma būdinamojo daiktavardžio. Jie apsidžiaugė tuo kaip titė radė. Kodel? Todėl, kad lietuvių kalba tokios kvaillai griežtos taisyklės niekad nežinojo ir nežino. O jeigu taip, sako, tai lietuvių kalboje su tokiu taisykle bus puikiausia progą blusinėti ir savo mokytumą rodyti. Iš lengvai nusakomų dalykų tie blusiai dabar stato nežmoniškų Babylono bokštus. Štai tokios "vartosenos" mažas pavyzdėlis:

"To organizuoto mūsų tautos nepriklausomybei ryžtingai atgauti darbo sąlygos buvo sunkios."

Tai tau ir "gimtoji kalba!" Bjauryš buvo lotynai savo kalbos "vartosenoj" (nestebetina, kad jų kalba mirė), dar bjauresni pasidarė vokiečiai, bet visgi reikia pasakyti, kad tokių monstrumų nei vieni nei kiti nepagamino. Tik mūsų blusiai to atsiekė.

Jų keista suskė logika, viduramžių gramatikų padaras, pripildė jų širdis fanatiška neapykanta kaikiuriems nekaltiems bet labai mums reikalingiems žodeliams. Užvis labiausia jie nekenčia tokio naudingo žodelio, kaip

"ant".

Jie veja jį iš visur. Jie vinyojasi kaip žalčiai, kad tik to žodelio nepavartojus. Jų niekad nepamatysi ką nors dedant ant stalo, jie niekad nevaikšto ant kalno. Jie išeina iš proto, kada kas pradeda dainuoti tą gražią dainelę:

"Ant kalno karklai siubavo."

Tas žodelis "ant" jiems didžiausia blusa.

Tarp jų nekenčiamų žodelių yra pas, į, už, by, nuo, per, prie. Jie jų vengia kiek galėdami, nors visai išvengti negali, nes be jų vos vos besuskalbama patys tarp savęs. Ką jau belaukti, kad žmonės juos suprastų?

Jie nebesako "užpūti", nebesako "pas lietuvius", nebesako "j mane", nebesako "by kas", nebesako "nuo manęs", nebesako "eiti prie jo." Ką jie vietoj to sako, jie patys nežino, jiems visai nerūpi, kad jie gyvą, turtingą ir gražią lietuvių kalbą kerėplina ir verčia į medinį mane-koną.

Einant toliau į žodžių "vartosena", pažūrėkit į jų sintaksį ir retorikos priemones. Paimkite kokį tik noritė dabar-

tinį "bendrinį" rašytoją, iš kurio visos blusos išblusinėsos. Jo kalba girgžda kaip netepti ratai, dvokia kažkokiais pereitų amžių pelėsiais, tarytum lavonas bandytų kalbėti pradėjusiu puti liežuviu. Geriau įsiklausius, pajusite gal klištorninką mėginantį išgulydyti talmudą ciceroniška kalba, arba vargšą Kantą idiotiškai sunarpiotais sakiniams bebendantį sukritikuoti tyrąjį protą. Per tuos sunarpiotus sakinius, per tą rašybinį stenėjimą ir dirbtinumą nesimato nei mažiausios prošvaistės sveikos gyvos minties. Tokiai minčiai nėra jmonių ir reikalingos laisvės

išsireikšti tame pedantizmo rezginy — bendrinėje kalboje. Mintis čia randa savo grabą.

"Tobulus" bendrinis rašytojas tomis slopinančiomis kalbos ypatybėmis laipsniškai — nežymiai — kokiui tai bevilčiu nusiminimu pripildo mūsų sąmonę. Kuo "tobulesnis" jis yra, tuo sunkiau mums darosi ant širdies. Protarpiais norisi šuškinti: "O Dievai, duokite mums gyvos minties ir gyvo žodžio!" Bet paskui žmogus tik numojį ranka. Bala jų neregė.

Kad tik nesisapnuotų jie mūsų sapnuose.

Trumputė Civilizacijos Istorija

Kitą syk dar prieš Kristų graikai pjo-vė persus. Jie tą darė, nes bijojo, kad persai juos papjaus.

Graikai apgynė civilizaciją. Jie maž-daug taip užrašė savo laktuose.

Romos patricijai su plebejais supudė ant kryžių šimtą tūkstančių Kartageno pirklių. Kartageną — Afrikos pažibą — išgroivė iki pamatų ir tą vietą arklų už-rė. Romos patricijų ir plebejų legionai tempė Romon šimtus tūkstančių vergų, prirakintų prie apgalėtojų ratų. Ant jie-mų ir kryžių kabojo šimtai tūkstančių ki-tų barbarų.

Roma apgynė civilizaciją.

Romos raštininkai maždaug taip pa-brėžė savo tabelėse.

Konstantinas, nežinia už ką pramin-tas "didžiuoju", susapnavo svastikos ženklą ir vardan to ženklo skubiai išpjo-vė 70 tūkstančių žmonių.

Jis apgynė civilizaciją. Taip maž-daug pabrėžė minykai ant avių odų.

Nesuskaitomos minios vakarykščių barbarų apsiautė skraistėmis su kryžiais ir, per porą šimtmečių pjo-vė ir degino "neviernuosius" ir "pagonis". Jų kardai paskutinį kartą žvangėjo Lietuvoj po Zalgiuriu.

Kryžiuočiai apgynė civilizaciją. Taip užrašyta pačių kryžiuočių kronikose.

Vakarykščiai barbarai suško gintis nuo jems panašių, bet gudresnių barbarų, ir jiems pasirodė, kad jie supliekė ir Džen-gis Kaną ir Tamerlaną.

Zasies plunksnomis jie skubiai užrašė irštuose lapuose, kad jie apgynė civiliza-ciją

Popiežiaus karalių žmonės badė ir pjo-vė kitų popiežiaus karalių žmones — ilgai, įmirtusiai ir žiauriai, kol Kryžius vėl susipjo-vė su Pasmėnuli, o šventieji kar-dai rado progos išsidažyti ant maurų,

Lietuvių poezija francūzų, lenkų ir gudų kalbose

"Is "Vilniaus Žodžio" suzinome, kad lenkų kalboje neužilgo išeisianti lietuvių poezijos antologija, kad vienas francūzų žurnalas išspausdino straipsnį apie lietuvių poeziją ir keletą vertimų, o gudų žurnalas paskyrė lietuvių poezijai vieną lan-ką. "Vilniaus Žodyje" apie tai skaitome, kas seka:

Mūsų poezija francūziškai. Fran-cūzų mėnesinis poezijos žurnalas Yggdra-sill, kuris yra vedamas Guy Lavand'o ir R. Schwabo, paskutiniame numeryje idė-jo Ant. Vaičiuliui straipsnį "La poesie Lithuanienne" (Lietuvių poezija) ir V. Putino, J. Kossu-Aleksandraviciaus, Salo-mėjos Neries ir B. Brazdžionio eilėraščių vertimų. Straipsnyje trumpai, glaustai ir kondensuotai francūzų skaitytojas su-pažindinamas su mūsų poezija: Maironiū, Kirša, Sruoga, Binkiu ir su tais, kurie iš-versti į francūzų kalbą.

Tenka džiaugtis Yggdrašil žurnalo pastangomis supažindinti francūzų visuo-menę su mūsų poezija ir linkėti, kad jos daugiau šio žurnalo skiltyse pasirodytų. O teko girdėti, kad R. Schmitleinas verčia gana didelį pluoštą mūsų poezijos ir pro-zos į francūzų kalbą.

Lietuvių poezija lenkiškai. Šiomis dienomis, pravažiudama į Kauną, viesėjo Vilniuje Julija Weichert-Kairiukštienė. Kaip teko patirti, jos ruošiamą lietuvių poezijos antologiją iš spaudos išeisianti

Vaidingos kalbos liekanos mūsų laikraščiuose

(su žiburio pažieškojys)
Jūra, lyg koks karališkas kylimas, išsitiesė plačiai, plačiai, žėrėdama minkštomis, bet nešaltomis spalvomis.

Gabriėlė Petkevičaitė "Naujiense".
Daug užuojautos vietinių lietuvių širdyse ne-susigiosi.
Morkus "Drauge".

Gamta ir žmogus

Gamta.
Mažulytis žolės plaukelis. Vėtroš ir ciklonai. Paukščiuko kiaušinėlis tarp me-džio šakų. Zelis, krokodilas ir liutās. Rami užvėja su begaliniais tūkstančiais gėlių. Perkunai su skrodžiančiais žabais ir pragariniais šuvisais. Gorila. Žmogus.

Gamta.
Duosni — ji nepavydi savo turty.
Išlaidi — ji perniek leidžia milijonus žiedų, kad išaugty viena gėlė.
Žiauri — ji viską triuškina ir nežino galesčio.

Raži — ji pati surija savo vaikus.
Amžina — iš jos pačios padaryty griuvėsių nuolat naują gyvybę išdygsta.
Gamta — baidyklė.
Gamta — globėja.
Jos didingi beprotiški apsiireiškimai visuomet baises žmogui.

Žmogus visuomet jieškojo užvėjos nuo jos audrų ir šėlimo.
O kartu ją imitavo — jos beprotystę, jos šėlimą ir audras. Kaip ir gamta, jis pats savo užvėjas naikino.

Žmogus — gamta. Tik be jos didi-n-gumo.
Bet ko norėti — jis tik gamtos dul-kė. (J.)

Nauja Dr. Šliupo knyga

"Tėvynės" redakcijon prisiūsta iš Lietuvos nauja stambi d-ro Joņo Šliupo knyga:

DIEVO IDEJOS RAIDA ARBA EVO-LIUCIJA (šiek-tiek sutrumpinta). Pá-rašė angliška Grant Allen. Spaudai pa-ruošė ir išleido D-ras J. Šliupas. Kaina 6 litai. Spauštuvė "Titnagas", Šiauliai. Knyga yra 309 puslapių, didelio formato.

Savo įžangos žodyje d-ras J. Šliupas sako:

"Mano pastangų amžius baigė-si ir, jeigu gyvendamas busiu bent krisliu prisidėjęs prie lietuvių dva-sios atgaivinimo ir išlaisvinimo iš al-bino nasrų, tai jausiuos ne dovanai kovojęs ir busiu įvykines savo gar-bingos motinos pagėdavimą, kad vargšams ir gyvenis ubagams pa-lengvinačiau gyvenimą ir juos apser-gėčiau nuo išnaudojimo.

"Mano įsitikinimu, tik fanatiz-mė, siauraprotystės ir nusizeminimo paikystėmis nusikračiusi tauta tėj-stengs sukurti savo plėtotei tinka-mas sąlygas ir sugebės išsilaukyti kovoje del buvio laisva.

"Ateitį reikia grįsti šviesa, lai-s-ve, dorove, visų gerove; ir kada tuo pagrindu savo patalą busime pasi-klėje, tapsime lygiais žmonijos na-riais ir pasieksime žmoniškumo ide-ala: busime atsiekę brolybę ir lygy-bę ir laisvę visų žmonių ir visų tau-tų.

"Tuomet viešpataus taika žemė-je."
Knyga yra labai indomi, nors sunko-kai parašyta. Jos autorius Allen sten-giasis visai bešališkai susekti kaip pas žmones atsirado idėja Dievo ir i ką ji pá-virto.

"Mano pastangų amžius baigė-si ir, jeigu gyvendamas busiu bent krisliu prisidėjęs prie lietuvių dva-sios atgaivinimo ir išlaisvinimo iš al-bino nasrų, tai jausiuos ne dovanai kovojęs ir busiu įvykines savo gar-bingos motinos pagėdavimą, kad vargšams ir gyvenis ubagams pa-lengvinačiau gyvenimą ir juos apser-gėčiau nuo išnaudojimo.

"Mano įsitikinimu, tik fanatiz-mė, siauraprotystės ir nusizeminimo paikystėmis nusikračiusi tauta tėj-stengs sukurti savo plėtotei tinka-mas sąlygas ir sugebės išsilaukyti kovoje del buvio laisva.

"Ateitį reikia grįsti šviesa, lai-s-ve, dorove, visų gerove; ir kada tuo pagrindu savo patalą busime pasi-klėje, tapsime lygiais žmonijos na-riais ir pasieksime žmoniškumo ide-ala: busime atsiekę brolybę ir lygy-bę ir laisvę visų žmonių ir visų tau-tų.

"Tuomet viešpataus taika žemė-je."
Knyga yra labai indomi, nors sunko-kai parašyta. Jos autorius Allen sten-giasis visai bešališkai susekti kaip pas žmones atsirado idėja Dievo ir i ką ji pá-virto.

"Mano pastangų amžius baigė-si ir, jeigu gyvendamas busiu bent krisliu prisidėjęs prie lietuvių dva-sios atgaivinimo ir išlaisvinimo iš al-bino nasrų, tai jausiuos ne dovanai kovojęs ir busiu įvykines savo gar-bingos motinos pagėdavimą, kad vargšams ir gyvenis ubagams pa-lengvinačiau gyvenimą ir juos apser-gėčiau nuo išnaudojimo.

"Mano įsitikinimu, tik fanatiz-mė, siauraprotystės ir nusizeminimo paikystėmis nusikračiusi tauta tėj-stengs sukurti savo plėtotei tinka-mas sąlygas ir sugebės išsilaukyti kovoje del buvio laisva.

"Ateitį reikia grįsti šviesa, lai-s-ve, dorove, visų gerove; ir kada tuo pagrindu savo patalą busime pasi-klėje, tapsime lygiais žmonijos na-riais ir pasieksime žmoniškumo ide-ala: busime atsiekę brolybę ir lygy-bę ir laisvę visų žmonių ir visų tau-tų.

"Tuomet viešpataus taika žemė-je."
Knyga yra labai indomi, nors sunko-kai parašyta. Jos autorius Allen sten-giasis visai bešališkai susekti kaip pas žmones atsirado idėja Dievo ir i ką ji pá-virto.

"Mano pastangų amžius baigė-si ir, jeigu gyvendamas busiu bent krisliu prisidėjęs prie lietuvių dva-sios atgaivinimo ir išlaisvinimo iš al-bino nasrų, tai jausiuos ne dovanai kovojęs ir busiu įvykines savo gar-bingos motinos pagėdavimą, kad vargšams ir gyvenis ubagams pa-lengvinačiau gyvenimą ir juos apser-gėčiau nuo išnaudojimo.

"Mano įsitikinimu, tik fanatiz-mė, siauraprotystės ir nusizeminimo paikystėmis nusikračiusi tauta tėj-stengs sukurti savo plėtotei tinka-mas sąlygas ir sugebės išsilaukyti kovoje del buvio laisva.

"Ateitį reikia grįsti šviesa, lai-s-ve, dorove, visų gerove; ir kada tuo pagrindu savo patalą busime pasi-klėje, tapsime lygiais žmonijos na-riais ir pasieksime žmoniškumo ide-ala: busime atsiekę brolybę ir lygy-bę ir laisvę visų žmonių ir visų tau-tų.

"Tuomet viešpataus taika žemė-je."
Knyga yra labai indomi, nors sunko-kai parašyta. Jos autorius Allen sten-giasis visai bešališkai susekti kaip pas žmones atsirado idėja Dievo ir i ką ji pá-virto.

